

Výroční zpráva Hnutí DUHA Olomouc 2004

1. Ekoporadenství

Koordinace: Adam Látal

Hnutí DUHA Olomouc poskytuje ekologické poradenství aktivně od roku 2004. Avšak i v předcházejících letech se na nás obraceli obyvatelé Olomouce i okolí s rozmanitými dotazy.

Naše aktivita poskytování ekologického poradenství vychází ze základního předpokladu, že člověk, aby mohl aktivně chránit své životní prostředí, potřebuje mít alespoň základní environmentální vzdělání a dostatek kvalitních informací o stavu a možnostech ochrany životního prostředí. Ukazuje se, že široká veřejnost na Olomoucku není dostatečně informována o obecných problémech týkajících se ochrany životního prostředí, což potvrzují opakované dotazy ze strany obyvatel Olomoucka, vzájemně stejné nebo podobné. Občanům například často neumožňuje samostatně jednat skutečnost, že nevědí, na koho se mají se svými dotazy, podněty a stížnostmi obrátit.

V roce 2003 probíhal s podporou ministerstva životního prostředí projekt s názvem Aktivní prosazování práva v životním prostředí v Olomouci. Projekt byl zaměřen na pomoc jednotlivým osobám, občanským sdružením a skupinám osob, které žádají o radu, případně pomoc v oblasti životního prostředí, nebo se samy chtějí nějakým způsobem zapojit do možnosti ovlivnit stav životního prostředí, a to cestou právní (tj. účastí při schvalovacích a rozhodovacích procesech, jednáním s úřady atd.).

Nárůst počtu dotazů a zájmu o naše služby v oblasti ekologického poradenství ukazuje, že se naše poradenská činnost osvědčuje, lidé o ní vědí a naučili se ji využívat. To vyústilo ve vybudování ekologické poradny, která se nachází v našem sídle na Dolním náměstí 38. K poskytování ekologického poradenství jsme vyčlenili samostatnou místnost, ve které má své pracovní místo vedoucí ekoporadny. Poradenství poskytují celkem tři další zaměstnanci, kteří se vzájemně zastupují a zároveň se specializují na poradenství ve svém oboru, kterému nejlépe rozumějí (ekologicko-právní poradenství, ekologické zemědělství a biopotraviny, odpady).

Jsme však schopni poskytovat poradenství i v jiných oblastech životního prostředí, jmenujme např. alternativní zdroje energie a energetické úspory. Rozšířili jsme tedy okruh témat, kterým se věnujeme. Pokud sami nejsme schopni dotaz zodpovědět, můžeme zájemcům zprostředkovat informace od dalších ekoporaden a odborníků, případně předat kontakty na ně.

Na pracovníky ekologické poradny se lidé se svým dotazem mohou obracet osobně každý pracovní den v „hodinách pro veřejnost“, prostřednictvím internetové ekoporadny na adrese www.ekoporadna.ujirky.cz, telefonicky, písemně či e-mailem – ekoporadna@hnutiduha.cz.

Prostory ekoporadny se snažíme nadále zvelebovat. Zájemci zde najdou širokou nabídku informačních letáků, publikací a knih s ekologickou tematikou. Počet dotazů se oproti roku 2003 zdvojnásobil a v příštím roce očekáváme další nárůst. Za další úspěch Hnutí DUHA Olomouc v oblasti ekoporadenství lze považovat skutečnost, že se stala v letošním roce čekatelem na členství ve STEP (Síť ekologických poraden) a v roce 2005 se má stát regulérním členem STEP.

2. Ekologicko-právní pomoc občanům

Koordinace: Mgr. Dominika Glacová

Jako součást Ekoporadny jsme v roce 2004 poskytovali ekologicko-právní poradenství. Z vlastní zkušenosti víme, že bez znalosti svých práv a povinností a bez znalosti zákonné úpravy určité problematiky, je ochrana životního prostředí výrazně ztížena. Lidé při snaze o pomoc životnímu prostředí často narazí na otázky, jejichž odpověď vyžaduje alespoň elementární orientaci v právní problematice.

Této skutečnosti si jsme vědomi a z tohoto důvodu v právní sekci Ekoporadny působí právníčka, což je zárukou kvalitně podaných rad a odpovědí.

V roce 2004 však tato činnost nebyla finančně podporována žádnou nadací či z jiných veřejných prostředků.

Obyvatelům Olomouce jsme systematicky radili, jak postupovat například při změnách územního plánu nebo v procesech posuzování vlivů na životní prostředí.

Pomáhali jsme se sepisováním peticí, pomohli jsme založit nové občanské sdružení a radili tomuto, ale i jiným občanským sdružením, jaké potřebné kroky musí učinit, aby byli informováni o dění v oblasti ochrany přírody a aby se mohli účastnit důležitých správních řízení, jejichž výsledky mohou mít na životní prostředí negativní vliv.

V průběhu roku jsme veřejnosti, která nás o to požádala, pomohli také sepsat podání adresovaná kompetentním úřadům, například žádosti o informace, podněty k přezkoumávání rozhodnutí, odvolání, vyjádření atd.

Z mediálně známějších kauz se můžeme pochlubit pomocí občanům Hrubé Vody s připomínkami a orientací v procesu posuzování vlivů na životní prostředí rozšiřování těžby v lomu Hrubá Voda. Občanům místní části Prostějova Držovic jsme pomáhali při účasti ve stavebním řízení na umístění bigboardu, který by narušil krajinný ráz a výhled na Držovický háj.

Veřejnost jsme se snažili informovat o možnostech ochrany životního prostředí cestou práva nejen formou přímého poradenství (osobními konzultacemi, prostřednictvím telefonu, elektronické pošty či internetové poradny Hnutí DUHA Olomouc), ale také prostřednictvím tematických článků v měsíčníku Ekologické listy.

Lidé se na nás s otázkami souvisejícími s právem životního prostředí obraceli ze širšího okolí, než. Kromě Olomouckého kraje jsme zaznamenali několik dotazů také z Moravskoslezského kraje, Ústeckého kraje a Jihočeského kraje.

3. Ekologické zemědělství

Koordinance: Klára Kratochvílová, Žaneta Brožová

Ekologické zemědělství je systém hospodaření využívající moderní poznatky i technologie bez použití průmyslových hnojiv, pesticidů a genetických manipulací. Ekologičtí zemědělci, podléhající zákonu č. 242/2000 Sb. a jako kontrolnímu orgánu KEZ o.p.s., která je zodpovědná za certifikaci a inspekční činnost, také respektují přirozené potřeby chovaných zvířat.

Produkty ekologického zemědělství se nazývají biopotraviny. Od konvenčních se odlišují nejen kvalitou ekologickou, ale i hygienickou, protože mají menší obsah škodlivých látek, především těžkých kovů, reziduí pesticidů, toxinů a dusičnanů, a kvalitou nutriční lepším poměrem a menším narušením minerálních látek, vitamínů, aminokyselin atd.

V roce 2004 jsme navázali na informační kampaně na podporu ekologického zemědělství a jeho produktů.

Aktualizovali a vydali jsme 3 letáky: Zahrada bez chemie, Najděte si svého biozemědělce a BIOklub, dále jsme vydali brožuru Ekoagroturistika, o kterou byl velký zájem nejen mezi ekologickými organizacemi, ale také ze strany ekologických zemědělců, informačních středisek měst a obcí, cestovních kanceláří i Ministerstva zemědělství České republiky.

Aktivně jsme spolupracovali s prodejny zdravé výživy, které díky nám, na základě námi uspořádaných ochutnávek (15.9., 5.10., 12.10. 2004), prodávají v Olomouci chléb v kvalitě bio.

Naši výstavu o ekologickém zemědělství shlédlo několik stovek studentů na sedmi školách v celé ČR a stovky návštěvníků zahrádkářského veletrhu Hortikomplex.

Ekoporadna

Pro zájemce o ekologické zemědělství a biopotraviny byly v roce 2004 vymezeny dva dny v týdnu v ekoporadně Hnutí DUHA Olomouc, lidé se tak mohli spolehnout, že přijdou-li v tento den, bude jim jejich dotaz spolehlivě zodpovězen. Na ekoporadnu se se svými dotazy elektronicky či osobně obrátili desítky občanů.

Olomoucký BIOzpravodaj

Olomoucký BIOzpravodaj aneb „Informátor pro zájemce o ekologické zemědělství a původ našich potravin“ vychází od roku 2001. Rozsah měsíčníku zůstal stejný jako v předchozím roce, tedy 4 strany A4. Vyšlo celkem 11 čísel (1 dvojčíslo). Náklad se během roku zvýšil na 1800 kusů. BIOzpravodaj je zdarma distribuován na 72 míst v Olomouci, dále je rozeslán spřáteleným organizacím a několika zájemcům za cenu poštovního.

Přednášky, besedy, exkurze

Za poslední rok jsme uspořádali 18 přednášek a besed pro veřejnost, které navštívilo přes 200 občanů.

Na 6 exkurzí na ekofarmy se s námi vydalo přes 50 občanů.

Tábor na ekofarmě

Letní pracovní-vzdělávací tábor se konal již podruhé na ekofarmě Baucis v Lesoňovicích tentokrát v termínu 14.-22.8. 2004. Pobytu se zúčastnilo 8 mladých lidí. Akce byla stejně jako loni zaměřena na přiblížení hospodaření na farmě. Pomáhali jsme s okopáváním, sklizní a přípravou zeleniny na prodej a s přípravou zeleninových šťáv. Dále také při žních, což zahrnuje čištění obilí, pytlování obilí, uskladňování zrna apod. Účastníci c si mohli vyzkoušet i nakládání domácího sýra. K večeru se pak pomáhalo s pastvou krav a koz na bylinkami provoněných loukách.

Ekojarmark

Dne 1.5. 2004 jsme zorganizovali prodejní prezentaci činnosti Hnutí DUHA Olomouc, zaměřenou zejména na biopotravinu a ekologické zemědělství.

Návštěvníci ekojarmarku měli možnost v našem prostorném stánku shlédnout i zakoupit různé produkty ekologického zemědělství, od biopečiva, přes exotické fair-trade produkty v biokvalitě, jakož i literaturu s environmentální tematikou nebo balené biopotravinu a biočaje, jejichž prodej a informační servis zajišťoval svaz ekologických zemědělců Pro-Bio ze Šumperka.

Prezentace na zahrádkářském veletrhu Hortikomplex 14.-17. října 2004

Na tomto veletrhu jsme zajistili různorodou prodejní výstavku biopotravin dostupných v městě Olomouci. Součástí stánku byl informační koutek, letáčky nejen o biopotravinách a ekologickém zemědělství ale i o kompostování, zahradě bez chemie, dovozu potravin aj.

Dále se podařilo zajistit velmi pestrou prodejní expozici biopotravin z místních prodejen zdravé výživy a od místních ekozemědělců, nechyběl ani sortiment produktů Fair Trade.

Dále jsme zajistili odbornou a tématickou literaturu, která se týkala trvale udržitelného rozvoje, ekologického zemědělství či šetrného hospodaření v domácnostech.

Součástí programu byly i přednášky starých odrůdách (15.10.) a permakulturním hospodaření (16.10)

BIOklub

Počet členů BIOklubu (databáze zájemců o EZ), jehož činnost je v současnosti pružnější a aktivnější (rozšíření o zprostředkování nákupu biozeleniny, fair-trade výrobků a ekologicky šetrných čisticích produktů) než na počátku roku, se zvýšil na 110.

Besedy v klubech maminek

Již tradičně jsme navštívili také několik mateřských center, kde jsme informovali o biopotravinách desítky maminek s jejich dětmi a společně jsme vařili jednoduché pokrmy z biopotravin.

4. Lesní skupinka

Koordinace: Miroslav Kutal

Hnutí DUHA se snaží dlouhodobě zlepšovat stav našich lesů. Pořádali jsme dobrovolnické brigády pro veřejnost, kde jsme vysazovali listnaté dřeviny nebo ochraňovali jedle bělokoré proti okusu zvěří.

Podporovali jsme přírodě šetrné pojetí vánočních svátků prodejem „vánočních jedliček“ v květináčích, které neskončí jako odpad, ale budou svými majiteli společně vysazeny do lesa.

Věnovali jsme se i osvětové činnosti – na Svatém Kopečku jsme doplnili naučnou stezku o nové panely, pořádali exkurze, a (nejen) na středních školách jsme studenty seznamovali se základními problémy našich lesů.

Den Země

Výsadba listnatých dřevin byla jedna z mála přímých akcí z konkrétním dopadem na životní prostředí, která e Den Země na Olomoucku uskutečnila. Čtvrteční odpoledne 22. dubna se zhruba dvacítkou dobrovolníků rozhodla strávit v lese, kde obohatila stanoviště nevhodnou smrkovou monokulturu výsadbou asi 200 mladých buků.

Ochrana jedle bělokoré

Tradiční podzimní akcí byla ochrana mladých jedliček proti okusu přemnožené zvěře u Svatého Kopečka a u Jívové na Olomoucku. Vrcholky mladých jedliček asi do 1m výšky jsme obalovali koudelí, přírodní materiálem, který se v zimě chrání jedli proti okusu srnčí zvěře, ale na jaře nebrání dalšímu růstu, protože se přirozeně rozpadá. Jednoho víkendového a dvou odpoledních výjezdů se celkově účastnilo asi 15 dobrovolníků. Doplnění naučné stezky Na Svatém Kopečku u Olomouce jsme v říjnu doplnili naučnou stezku o 2 nové panely, informující o jedli bělokoré a tzv. genové základně pro tuto dřevinu. Navázali jsme na osvětový projekt z minulého roku, kdy jsme vydali informační letáčky a prováděli monitoring zastoupení jedle bělokoré v této lokalitě. Projekt Vánoční jedličky V prosinci 2004 jsme zahájili první ročník projektu, kterým chce Hnutí DUHA nabídnout lidem alternativu řezaného vánočního stromku a zároveň zlepšit špatný zdravotní stav našich lesů. Prodávali jsme 0,5 - 1 m velké živé jedličky v květináčích, pocházející ze speciální podokapové školky na Olomoucku. Tyto jedličky však po vánocích neskončily u popelnic - lidé si je mohou vysadit na zahradu nebo se zúčastnit společné jarní výsadby, kdy na předem domluvené místo s lesníky jedle sadíme. Jedle je totiž dřevina, jejíž podíl v lesích v posledních 100 letech rapidně poklesl. Nápad jsme převzali od ČSOP Veronica, která podobnou aktivitu provozuje v Brně už pět let. První, testovací ročník jsme prodali asi 40 mladých jedliček.

Lesní ekovýlety

V květnu jsme uspořádali exkurzi do rezervace Hrubovodské sutě, kde jsme účastníky přímo v terénu seznamovali se základními problémy našich lesů, rozdílů mezi přirozeným a umělým lesem apod. Na podzim jsme v tutéž lokalitě pomáhali s měřením lesní vegetace za účelem ornitologického výzkumu, prováděného olomouckou univerzitou.

Připomínkování lesohospodářských plánů

Intenzivně jsme se věnovali i připomínkování lesohospodářských plánů (LHP), což jsou dokumenty, kde se stanovuje, jak má vlastník v lese hospodařit. Aspoň někde se nám podařilo prosadit přirozenější druhovou skladbu dřevin a větší podíl odumřelého dřeva, které má být v lese ponecháváno.

5. Vlčí hlídky

Koordinace: Miroslav Kutal

Od zimy 2002/2003 jsme převzali od národní kanceláře Hnutí DUHA organizování tzv. Vlčích hlídek. Jde o každoročně se opakující pravidelnou činnost, kdy skupiny školených dobrovolníků pátrají po pobytových znacích chráněných živočichů - především velkých šelem - a známkách jejich nelegálního lovu v Moravskoslezských Beskydech, Javorníkách a Vsetínských vrších. Během zimy 2003/2004 od konce listopadu do začátku dubna proběhlo více jak 100 zdokumentovaných terénních pochůzek. Na Vlčích hlídkách se podílela téměř celá stovka dobrovolníků. Jedenáct z nich strávilo v terénu celkově víc jak 14 dnů, stali se tak tzv. Čestnými členy Vlčích hlídek - Vlkodlaky. Nalezli jsme celkem 41 pobytových znaků chráněných živočichů, nejčastěji rysa ostrovida (13x) a jeřábka lesního (11x), z šelem byl zaznamenán i vlk (3x), medvěd (2x), vydra (2x), a jednou možná i kočka divoká. Z dalších vzácných ptáků to byl tetřev hlušec, pušтік bělavý, kalous ušatý, sýc rousný, kulíšek nejmenší a čáp černý. Dále byly nalezeny, zdokumentovány a následně pravidelně kontrolovány 2 masité újedě, které však brzy po našem ohlášení příslušným orgánům zmizely...

Vlčí hlídky jsme organizovali i v zimě 2004/2005, s laskavou podporou Evropské Unie (program Mládež) a nadace Crowder - Messersmith Conservation Fund. V listopadu a prosinci jsme uspořádali dva úvodní semináře pro nové zájemce, kterých nakonec přijelo více než 60. Setkání se aktivně účastnili a odborný dohled nad nimi drželi též zoologové ze Správy CHKO Beskydy (Dana Bartošová), sdružení Beskydčan (Leo Košťál), ZOO Ostrava (Ludvík Kunc) a Krajského úřadu ve Zlíně (Jan Pavelka).

6. Ekologické výukové programy na středních školách

Koordinace: Mgr. Lucie Kastnerová, Mgr. Jiřina Popelková, Žaneta Brožová.

Díky podpoře města Hranice a Národní síti středisek EVVO jsme mohli navázat na naše aktivity z předchozích let.

V roce 2004 proběhlo 70 výukových programů na 25 školách v těchto 11 městech Olomouckého kraje: Hranice, Lipník nad Bečvou, Litovel, Loštice, Mohelnice, Olomouc, Prostějov, Přerov, Šternberk, Tovačov a Uničov.

Nabídka zůstala stejná jako v roce 2003, středních školám a učilištím jsme tedy nabízeli tyto programy:

o Název programu	o Obsah programu
1. Hra o jablko	Smysl ekologického zemědělství, vliv na krajinu, zvířata, rostliny a člověka. Co jsou biopotraviny?
2. Chcete to zabalit?	Současný stav v nakládání s odpady v ČR, druhy odpadů a možnost jejich recyklace, vliv spotřeby na množství odpadů, trendy ve světě
3. Obnovitelné zdroje energie	Slunce, voda, vítr, geotermální prameny a biomasa jako zdroje energie, potenciál jejich využití v ČR
4. Supermarkety	Odvracená stránka boomu supermarketů v ČR, zkušenosti z jiných zemí
5. Ekologické nakupování	Souhrnný pohled na vybrané ekologické problémy ve vztahu k našemu životnímu stylu
6. Ekologická hnutí u nás a ve světě	Postavení ekologických hnutí ve společnosti. O co jim jde?
7. Živý les	Umělý versus přirozený les. Funkce lesa, problémy lesů v ČR. Co znamená lesní certifikace?

Výukové programy vznikly za laskavé finanční podpory Olomouckého kraje v rámci Operačního programu Olomouckého kraje (OPOK) 2003.

Jedná se o dvouhodinové bloky (90 minut), pro doporučený počet 20-30 studentů, realizovatelné našimi lektory přímo na vaší škole. Cílem programů je kromě získání nových poznatků také tvorba vlastních názorů studentů a jejich aktivní zapojení formou diskuze, motivačních a prožitkových her a dalších činností, v závislosti na zvoleném tématu.

Lektoři výukových programů jsou absolventi nebo studenti vysokých škol zaměřených ekologickým, přírodovědným nebo jiným směrem. Většina z nich má také pedagogické vzdělání.

V závislosti na technickém vybavení školy jsou součástí programu různé obrazové materiály a nahrávky.

Programy jsou vhodné jako rozšiřující učivo především k předmětům biologie, ekologie, základy společenských věd. Poplatek za program činí 10 Kč/student.

Jako doplněk k některým programům Vám zdarma nabízíme doprovodné výstavy. Výstavy jsou snadno instalovatelné a jsou tvořeny barevnými postery (fotografie, kresby) s doprovodnými texty. Nabízená doba trvání výstavy na vaší škole může být podle domluvy 1 - 4 týdny.

Názvy výstav:

1. Chcete to zabalit? (odpady)
2. Krajina na talíři (zemědělství)
3. Les a lidé

7. Ekologické listy

Redakce: Mgr. Jiřina Popelková, Mgr. Jitka Komendová, Ph.D.

V roce 2004 jsme vydali 5. ročník měsíčníku Ekologické listy (dříve pod názvem Listy ekologického zákazníka) s pravidelnou přílohou Olomoucký BIOzpravodaj. Hlavním cílem Ekologických listů bylo informovat o otázkách ochrany životního prostředí, nabízet inspiraci pro přírodě šetrný způsob života a poskytovat konkrétní návody, jak životní prostředí chránit.

Na stránkách měsíčníku byly představovány zajímavé osobnosti a neziskové organizace Olomoucka, podílející se na ochraně životního prostředí. Pravidelnou součástí Ekologických listů byla rubrika Zelená domácnost. Rubrika Ekologické právní minimum si kladla za cíl zvyšovat povědomí občanů o ochraně životního prostředí právní formou. Rubriky Kauza Olomouce a Kauza kraje přinášely informace o aktuálních problémech životního prostředí v regionu. Olomoucký BIOzpravodaj byl věnován ekologickému zemědělství a původu našich potravin. Ekologické listy vycházely v nákladu 1200 ks a byly zdarma distribuovány na 60 místech v Olomouci (v prodejnách zdravé výživy, knihovnách apod.), Olomoucký BIOzpravodaj (1800 ks) rovněž v čekárnách lékářů, mateřských centrech apod.